

ДЕТСКА ГРАДИНА №181 „РАДОСТ”
с.Железница – София, пк 1475,ул. „Плана планина”№26,тел. 02/992 76 54 ,e-mail cdg181radost@abv.bg

---

ПРОГРАМНА СИСТЕМА

Предучилищното образование се осъществява при осигурена среда за учене чрез игра, съобразена с възрастовите особености и гарантираща цялостното развитие на детето, както и възможности за опазване на физическото и психическото му здраве. То осигурява възпитание, социализиране, обучение и отглеждане на децата до постъпването им в I клас. Съгласно чл. 70, ал.1 от Закона за предучилищното и училищното образование процесът на предучилищното образование е подчинен на прилагане на програмна система като част от стратегията за развитие на учебното заведение, което извършва задължително предучилищно образование, и което съответства на изискванията на Държавния образователен стандарт за предучилищно образование.

Програмната система е цялостна концепция за развитието на детето с подходи и форми на педагогическо взаимодействие, подчинени на обща цел на предучилищното образование: полагане на основите за учене през целия живот, като се осигурява физическо, познавателно, езиково, духовно-нравствено, социално, емоционално и творческо развитие на детето в условията на игра и при взаимодействие и сътрудничество с родителите.Тя създава условия за придобиване на компетентности по всички образователни направления в съответствие със Закона за предучилищното и училищното образование от 2016 г., Наредба № 5 от 2016 г. и Държавните образователни стандарти (ДОС) от 2016 г; отчита спецификата на детската градина и на групите и съответства на интересите, възможностите и възрастовите характеристики на децата

I. Концептуални цели:

Основна цел: Цялостно развитие на детето и създаване на условия за изява на индивидуалния му потенциал и емоционално благополучие.

Водещи цели:

1. Осигуряване на образователен процес, съобразен с образователните направления и образователните ядра, определени от ДОС (2016 г.).
2. Осигуряване на взаимодействие между дейностите на детето в съответствие със задачите по образователни направления и образователните ядра към всяко направление
3. Приложение на основни и допълнителни подходи и форми на педагогическо взаимодействие, съобразени с възрастта на децата и постигане на компетентностите, определени в ДОС за предучилищно образование.
4. Активното присъствие на игрови ситуации и игрови подходи в образователния процес по всички направления
5. Осигуряване на баланс между програмната система – от една страна, и от друга – необходимостта от перманентно усъвършенстване и актуализиране на стратегията за развитие на детската градина.
6. Да защити равните шансове за обучение и развитие на деца в междуетническото пространство като решаващи за обществения им съвместен бъдещ живот;

II. Основни принципни положения

Основните принципни положения, които са залегнали при организацията на педагогическия процес при

подбора и структурирането на образователното съдържание и провеждането на педагогическите ситуации в Програмната система са:

- осигуряване на равни шансове (равнопоставеност) на всички деца при отчитане на индивидуалния им опит;
- отчитане на индивидуалните възможности на всяко дете и темповете в неговото развитие;
- развиване на самостоятелност, инициативност и отговорност у детето;
- формиране на умения за решаване на познавателни задачи, за откриване и решаване на проблеми;
- уважение към различните етноси и култури.

- включване на децата с увреждания и специални образователни потребности в живота на групата чрез подкрепа и уважение от деца и възрастни
- формиране на умения за работа в екип (в група);
- разгръщане на творческите заложби на всяко дете и осигуряване на условия за проявяването им;
- формиране на социална и комуникативна компетентност на основата на различни възможности за педагогическо взаимодействие;
- формиране на умения за комуникиране и общуване както с възрастни, така и с връстници;
- постигане на педагогическо взаимодействие, чиито обект е детето, а педагогът е в позицията на помощник, сътрудник и партньор;
- функционално интегриране на образователното съдържание по направления и по възрастови групи;
- съчетаване на практическа и умствена дейност;
- оптимизиране на темповете на усвояване на образователното съдържание при умело съчетаване на тематичното съдържание;
- формиране на динамична система от представи, умения и отношения;
- проследяването на детските постижения е в основата на трите етапа на учебния процес: възприемане на информацията, разбиране и приложение на информацията в нови непознати ситуации и условия.
- Отношенията между родители и учители се изграждат на основата на разбирателство, толерантност, подкрепа и взаимодействие в името на детето.
- гарантиране на балансирано взаимодействие между детската градина и училището.
- оптимални взаимодействия между детската градина и други педагогически специалисти и институциите, подпомагащи дейността на детската градина.

Очаквани резултати при реализиране на програмната система:

- постигане целта на образователния процес в предучилищна възраст;
- личностно и общо психично развитие на детето, чрез неговата индивидуална и групово игрова и познавателна дейност;
- компетентно тематично разпределение на съдържанието по образователни направления за всяка възрастова група;
- конкретизиране проследяването на резултатите от предучилищното образование;
- ефективно сътрудничество между детската градина и родителите в процеса на възпитание, социализация и обучение на децата;

- оптимални взаимодействия между детската градина и други педагогически специалисти и институциите, подпомагащи дейностите на детската градина.

III. Подходи и форми на педагогическо взаимодействие

Подходи на педагогическо взаимодействие

Подходите, базисът за реализиране на програмната система, по-конкретно: съдържанието на формите на педагогическо взаимодействие; тематичните разпределения по образователните направления във всички възрастови групи; проследяването на индивидуалните резултати на детето от предучилищното образование; заложените идеи за ефективен механизъм на взаимодействие между участниците в предучилищното образование са следните:

- Личностен и индивидуален подход към всяко дете
- Ситуационен и интегрален подход
- Конструктивен подход
- Използване на Е-обучение и технологии
- Кооперативно учене (Co-operative learning)
- Интеркултурно образование
- Креативност и успеваемост

Форми на педагогическо взаимодействие

Педагогическото взаимодействие е процес, насочен към постигането на определен очакван резултат, свързан с цялостното развитие на детето, в който основни участници са: учителят и детето. Според чл. 21 (2) и (3) в ДОСПО игровата дейност се осигурява във всичките видове организация на педагогическото взаимодействие – като самостоятелна форма или за постигане на компетентностите по седемте образователни направления (български език и литература; математика; околна среда; изобразително изкуство; музика; конструиране и технологии и физическа култура.) през учебното и неучебното време в детската градина.

В Наредба № 5 от 03.06.2016г. за предучилищното образование са посочени основната и допълнителните форми на педагогическо взаимодействие. Формите се организират според прилаганата в детската градина програмна система при зачитане на потребностите и интересите на децата.

При използването на формите на педагогическо взаимодействие, учителят се съобразява със: степента на развитие на децата в групата; възрастови особености; потребности и интереси за постигане на целта – цялостно развитие на детето.

Формите за педагогическо взаимодействие в програмната система са:

- основна
- допълнителна

Учебната година в предучилищното образование започва на 15 септември и е с продължителност 12 месеца. Тя включва учебно /от 15 септември до 31 май на следващата календарна година/ и неучебно /от 1 юни до 14 септември/ време. В учебното време се организират както основна, така и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, а в неучебното време без педагогически ситуации - само допълнителни форми. В целодневната организация в учебното време се редуват основна и допълнителни, а в неучебното време - само допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, като се осигуряват и:

- условия и време за игра, почивка, включително следобеден сън;
- условия и време за хранене - сутрешна закуска, обяд и две задължителни подкрепителни закуски - между сутрешната закуска и обяда и между обяда и вечерята;
- дейности по избор на детето.

Основна форма на педагогическо взаимодействие е Педагогическа ситуация, която протича предимно под формата на игра. Тя се организира само в учебно време, чрез нея се интегрират двата процеса – на възпитание и обучение, съобразени с играта и личният предметно-практическият опит на детето в групата. Конкретното разпределяне на педагогическите ситуации по образователни направления се осъществява в седмично разпределение, което е разработено по възрастови групи от учителите на конкретната група преди началото на учебната година и се утвърждава от директора на детската градина. Педагогическата ситуация се използва при реализиране на образователните направления:

- **Български език и литература** - Съдържанието на образователното направление е структурирано в шест образователни ядра: *Свързана реч, Речник, Граматически правилна реч, Звукова култура, Възприемане на литературно произведение и Пресъздаване на литературно произведение.*

- **Математика** - Обемът на съдържанието по образователното направление е систематизирани в пет образователни ядра: *Количествени отношения, Измерване, Пространствени отношения, Времеви отношения, Геометрични фигури и форми.*
- **Околен свят** - Съдържанието на образователното направление е структурирано в четири образователни ядра: *Самоутвърждаване и общуване с околните, Социална и здравословна среда, Светът на природата и неговото опазване и Културни и национални ценности.*
- **Изобразително изкуство** - Чрез организираната и системна работа по образователното направление децата развиват своите познавателни и изобразителни умения в три основни ядра: *Художествено възприемане, Изобразителни материали и техники и Изобразително творчество.*
- **Музика** - Обемът на съдържанието по образователното направление е систематизирани в четири основни ядра: *Възприемане, Възпроизвеждане, Музика и игра и Елементи на музикалната изразност.*
- **Конструиране и технологии** - Обемът на съдържанието по образователното направление е систематизирани в четири основни ядра: *Конструиране и моделиране, Обработване на материали, съединяване и свързване, Грижи и инициативност, Техника.*
- **Физическа култура** - Съдържанието на образователното направление е структурирано в четири образователни ядра: *Естествено приложна двигателна дейност, Спортно-подготвителна двигателна дейност, Физическа дееспособност, Игрова двигателна дейност.*

IV Разпределяне на формите на педагогическо взаимодействие

Минималният общ седмичен брой на педагогическите ситуации за постигане на седемте компетентностите е:

за втора смесена група 3-4г - 11

за втора смесена група 4-5г – 13

за четвърта подготвителна смесена група 5-6г - 15

за четвърта подготвителна смесена група 6-7г - 17

Максималният общ седмичен брой на педагогическите ситуации за всяка възрастова група не може да надвишава минималния общ брой с повече от пет педагогически ситуации -за целодневна организация.

Общ седмичен брой на педагогическите ситуации за постигане на компетентностите в Програмната система:

за втора смесена група 3-4г – 13

за втора смесена група 4-5г – 15

за четвърта подготвителна смесена група 5-6г - 17

за четвърта подготвителна смесена група 6-7г - 19

Продължителността на една педагогическа ситуация по преценка на учителя и в зависимост от възрастта на децата варира:

за първа и втора възрастова група – от 15 до 20 минути;

за трета и четвърта възрастова група – от 20 до 30 минути.

Седмичният брой на педагогическите ситуации за постигане на компетентностите в образователни направления са:

Брой педагогически ситуации седмично по възрастови групи и образователни направления съгласно Наредба № 5 / 03.06.2016 г. за предучилищно образование

Образ. направление	I група /15-20 минути/		II група /15-20 минути/		III подг. група /20 -30 минути/		IV подг. група /20 -30 минути/	
	Миним. брой педаг. ситуации	Макс. до 5бр	Миним. брой педаг. ситуации	Макс. до 5бр	Миним. брой педаг. ситуации	Макс. до 5бр	Миним. брой педаг. ситуации	Макс. до 5бр.
1. Български език и литература	1		2		2		3	
2. Математика	1		1		2		3	
3. Околен свят	1		2		2		2	
4.Изобразително изкуство	2		2		2		2	
5. Музика	2		2		2		2	
6. Конструирание и технологии	1		1		2		2	
7. Физическа култура	3		3		3		3	
Минимален общ брой педагогически ситуации	11		13		15		17	
Общ брой ПС в програмната система		11		13		15		17

Допълнителните форми се организират ежедневно, извън времето за провеждане на педагогическите ситуации в сутрешни режимни моменти и след следобедния сън по преценка на учителя в съответствие с програмната система, с интересите и потребностите на децата и са свързани с цялостната организация на деня в детската група. Чрез тях се разширяват и усъвършенстват отделни компетентностите от определените в ДОС за предучилищно образование, които допринасят за личностното развитие и разнообразяване живота на детето. Могат да се осъществяват: с цялата група, с подгрупа или индивидуално с определени деца.

Допълнителни форми на педагогическо взаимодействие:

- Самостоятелни дейности по избор на детето – в зависимост от условията в групата;
- Дейности, организирани от детския учител – утринна гимнастика, различни видове игри/ театрални, конструктивни, сюжетно-ролеви, подвижни, музикални и др./, творчески занимания по интереси, посещения на театрални постановки, изложби, музеи и др., състезания, конкурси, екскурзии, разходки, лагери, спортни празници, тържества, развлечения, наблюдения на обекти от околната среда.

СЕДМИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ И ДОПЪЛНИТЕЛНИТЕ ФОРМИ ЗА ПЕДАГОГИЧЕСКО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ВЪВ ВТОРА ПОДГОТВИТЕЛНА СМЕСЕНА ГРУПА ”МЕЧО ПУХ”

целодневна организация/от 15.09 до 31.05/

ДНЕВЕН РЕЖИМ

ВЪВ II СМЕСЕНА ГРУПА „МЕЧО ПУХ”

3-4;4-5 ГОДИШНИ

Часови интервал	Основни и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие
7.00–8.30	Прием на децата, дейности по избор на децата; дейности, организирани от детския учител
8.30–9.00	Закуска
9.00 –10.00	Педагогически ситауации
10.00–10.30	Подкрепителна закуска

10.30–12.00	Дейности по избор на децата; дейности, организирани от детския учител
12.00–13.00	Обяд
13.00–15.00	Следобеден сън
15.00–15.30	Подкрепителна закуска
15.30–16.00	Педагогическа ситауация
16.00–19.00	Дейности по избор на детето; дейности, организирани от детския учител изпращане на децата

от 31.05 до 14.09.

Часови интервал	Допълнителни форми на педагогическо взаимодействие
7.00–8.30	Прием на децата, дейности по избор на децата; дейности, организирани от детския учител
8.30–9.15	Закуска
9.15–10.00	Игри, дейности по избор на децата; дейности, организирани от детския учител
10.00– 10.30	Подкрепителна закуска
10.30–12.00	Дейности по избор на децата; дейности, организирани от детския учител
12.00–13.00	Обяд
13.00–15.00	Следобеден сън
15.00–15.45	Подкрепителна закуска
15.45–19.00	Игри, дейности по избор на децата; дейности, организирани от детския учител изпращане на децата

**СЕДМИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ И ДОПЪЛНИТЕЛНИТЕ ФОРМИ
ЗА ПЕДАГОГИЧЕСКО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ЧЕТВЪРТА ПОДГОТВИТЕЛНА СМЕСЕНА ГРУПА ”Усмивка”
целодневна организация/от 15.09 до 31.05/**

**ДНЕВЕН РЕЖИМ
5-6;6-7 ГОДИШНИ**

часови интервал	Основни и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие
7.00 – 8.30	Прием на децата, допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, организирани от детския учител
8.30 – 9.00	Закуска
9.00 – 10.00	Основни форми на педагогическо взаимодействие Педагогически ситуации
10.00 – 10.30	Подкрепителна закуска
10.30– 12.00	Допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, организирани от детския учител
12.00 – 13.00	Обяд
13.00 – 15.00	Следобеден сън
15.00 – 15.30	Подкрепителна закуска
15.30 – 16.30	Основни форми на педагогическо взаимодействие Педагогически ситуации
16.30 – 19.00	Допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, организирани от детския учител, изпращане на децата

от 31.05. до 14.09.

часови интервал	Допълнителни форми на педагогическо взаимодействие
7.00 – 8.30	Прием на децата, допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, организирани от детския учител
8.30 – 9.00	Закуска
9.00 – 10.00	Допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, организирани от детския учител
10.00 – 10.30	Подкрепителна закуска
10.30 – 12.00	Допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, организирани от детския учител
12.00 – 13.00	Обяд
13.00 – 15.00	Следобеден сън
15.00 – 15.30	Подкрепителна закуска
15.30 – 19.00	Допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, организирани от детския учител, изпращане на децата

Седмичното разпределение на основните и допълнителните форми за педагогическо взаимодействие в групите е примерно и определените в него дейности може да се променят в съответствие с интересите и потребностите на децата.

В детската градина учителите осъществяват обучение по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование, които са взаимно свързани и формират интердисциплинарен комплекс, насочен към придобиване на социални, граждански и интеркултурни компетентности и на компетентности, свързани със здравето и поддържането на устойчива околна среда.

(1) Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.

(2) Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.

(3) Екологичното образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.

(4) Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.

В детската градина гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществяват във всички възрастови групи интегрирано в обучението по образователните направления и в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие.

Начините и формите за осъществяване на обучението за различните възрастови групи се определят в тематичните разпределения към различните образователни направления и се осъществява от учителите в групите чрез занимания, дейности и проекти, равномерно през цялата учебна година по тематични области, свързани със:

- патриотичното възпитание и изграждането на националното самочувствие;
- толерантността и интеркултурния диалог;
- безопасността и движението по пътищата;
- защитата на населението при бедствия и аварии и оказване на първа помощ;

V. Тематично разпределение

Тематичното разпределение осигурява ритмично и балансирано разпределяне на съдържанието по образователните направления и включва темите за постигане на отделни компетентности(знания, умения и отношения) като очаквани резултати от възпитанието, обучението и социализацията на децата за всяка възрастова група както и методите и формите за проследяване на постиженията им. То се разработва от учителите в групите в началото на учебната година, като се отчитат интересите на децата и спецификата на образователната среда и се заверява от директора.

Тематичното разпределение по образователните направления за всяка възрастова група се характеризира с:

- Ритмично и балансирано разпределение на образователното съдържание по теми, месеци и седмици.
- Принадлежност на всяка тема към съответно образователно ядро.
- Очаквани резултати от целенасочената работа по всяка тема.

VI .Проследяването на резултатите от предучилищното образование на децата

Проследяването на резултатите от предучилищното образование на децата във всяка възрастова група се определя и осъществява от учителите в съответствие с очакваните резултати от възпитанието, обучението и социализацията на децата по образователните направления(български език и литература, математика, околна среда, изобразително изкуство, музика, конструиране и технологии и физическа култура) в началото и края на учебната година и се вписват в дневника на групата.

То има следните **задачи**:

- да се проверява ефективността на отделните подходи и форми на педагогическо взаимодействие;
- да се проследяват резултатите от образователния процес: по образователни направления; общо за детската група; по отношение на всяко дете;
- на базата на тези резултати да се планира образователният процес по дейности и образователни направления;
- да се осъществява съобразеност на образователния процес с индивидуалните особености или специалните образователни потребности на децата.

Средствата за проследяване на резултатите от образователния процес се прилагат:

- текущо: чрез ситуации, включени в хорариума по отделните образователни направления.
- на принципа „вход-изход“: чрез ситуации – също включени в хорариума на образователното направление, в началото и в края на учебната година.

Проследяването на постиженията на детето се осъществява от учителите на съответната група в началото и в края на учебното време по чл. 12, ал. 1 по образователните направления./Наредба 5/

Проследяването на постиженията на децата за всяка възрастова група се определя от учителите в съответствие с методите и формите за проследяване на постиженията на децата и отразява съответствието с очакваните резултати по чл. 28, ал. 2. /Наредба 5/

Резултатите от проследяването на постиженията на детето се вписват в дневника на групата.

След изпълнение на дейностите учителите информират родителите за индивидуалните постижения на детето.

В хода на предучилищното образование постиженията на детето се отразяват в детско портфолио. Информацията, която получават те, трябва да бъде позитивна, обективна и насочваща чрез развиващата програма за по-нататъшната индивидуална работа с детето.

При запознаване с резултатите учителят трябва да подходи обективно, професионално, етично и толерантно към родителя.

Съдържанието на портфолиото се определя с Правилника за дейността на детската градина или на училището. В края на предучилищното образование с цел осигуряване на продължаващо взаимодействие между родителите и образователните институции портфолиото им се предава.

В 14-дневен срок преди края на учебното време учителите на съответната подготвителна група установяват готовността на детето за училище. Готовността на детето за училище отчита физическото, познавателното, езиковото, социалното и емоционалното му развитие.

Показателите за проследяване на резултатите включват знанията, уменията и способностите проявени в процеса на предучилищното образование и очакваните резултати по образователните направления, като се акцентира и върху показатели свързани със социалното и емоционално развитие. За целта се използва матрица за описване на индивидуалните резултати на децата. Различните умения на детето по отделните направления се очертават на три нива: справя се самостоятелно, справя се с насочващи въпроси и справя се с помощ от учителя или друг специалист (музикален ръководител), като по този начин най-ясно се диференцират постиженията на детето между първото и второ проследяване на резултатите от предучилищното образование. За децата в първа група – в началото на учебната година се провежда обследване, чрез наблюдение на показателите за ранно детско развитие: здраве, физическо и двигателно развитие; езиково, познавателно, социално и емоционално развитие; активност, игра и учене.

В подготовителните групи за училище (5–7-години) акцентът при проследяване на резултатите е необходимо да се проследи цялостно развитие на детската личност; придобиването на съвкупност от компетентности – знания, умения и отношения, необходими за успешно преминаване на детето към училищно образование.

В началото на учебната година	В края на учебната година
Справя се <i>самостоятелно</i> при решаване на познавателни задачи по образователните направления:	Справя се <i>самостоятелно</i> при решаване на познавателни задачи по образователните направления: .....
Справя се <i>с насочващи въпроси</i> при решаване на познавателни задачи по образователни направления:.....	Справя се <i>с насочващи въпроси</i> при решаване на познавателни задачи по образователни направления:.....
Справя се <i>с помощ от учителя</i> при решаване на познавателни задачи по образователните направления:.....	Справя се <i>с помощ от учителя</i> при решаване на познавателни задачи по образователните направления:.....

Методи и форми за проследяване на резултатите от предучилищното образование

1.Наблюдение - Основният метод за проследяване на постиженията на децата. То е процес от целенасочено наблюдение на детското поведение в различни ситуации, в различни режимни моменти, в различни среди, по време на ежедневните занимания в продължение на цялата учебна година. Най-ефективно и информативно е наблюдението на детето в неговата естествената среда, която включва – неговият дом и детската група в които всяко дете се развива. Тази среда предоставя на детето широки възможности за ежедневна изява и проява на различните му знания, способности, начини на поведение, както и на неговите затруднения. Събраната информация от наблюденията служи за основа при тълкуването на резултатите от развитието и извеждането на съответни изводи и насоки следващия възрастов период.

Цели на наблюдението:

- Педагогът опознава индивидуално развитие на децата чрез установяване на техните характерни възрастови и индивидуални особености: нужди, способности, обноси, ограничения и затруднения;
- Планира индивидуална програма за развитие на детето през учебната година, която е насочена към детския потенциал и затруднения.
- Проследява настъпилите промени при децата през учебната годината.
- Периодично уведомява родителите за функционирането на детето в детската гради

Видове наблюдения:

Детският учител участва в дейността на детето на различни нива – от ниво на не-участник в наблюдението; до пряк участник в него.

- **Наблюдение, в което учителят не участва.**

Задачата при този вид наблюдение е учителят само и единствено да *наблюдава и проучва* автентичността на детето в обичайните естествени условия и действия в детската група, без да се включва в разговор с него или да се намесва по някакъв начин в ситуацията/играта/общуването, който би могъл да повлияе върху неговото поведение.

Силни страни на наблюдението: спомага за деликатно регистриране на спонтанното и автентично поведение на детето и взаимодействията му с околната и социална среда, без то да усеща, че е център на наблюдение.

Слаба страна на наблюдението е субективизма на учителя по време на наблюдението.

- **Наблюдение, в което учителят е участник (включено наблюдение)**

Задача при този вид наблюдение е учителят – наблюдател да участва в дейностите на детето. Например: даване на разяснения; задаване на насочващи въпроси; използване езика на тялото; подготвяне на обстановката за извършване на дадена дейност; съучастник в играта на детето; поощряване на другите деца да се сближат с наблюдаваното дете и др.

Силни страни на наблюдението: помощ от учителя, която може да доведе до по-високи резултати

Слаба страна на наблюдението е субективизма на учителя при наблюдение поведението на детето и регистриране на резултатите.

2. Познавателна задача

Задачите, които са използвани за установяване на резултатите по седемте образователни направления през учебната година са два вида:

- ✓ Задачите със структуриран отговор, които се използват за проследяване на възприемането на знанията, тяхното разбиране и приложението им. Смята се, че този вид задачи имат по-висока степен на обективност, което от своя страна допринася за надеждността на измерването на резултатите от развитието.
- ✓ Задачи със свободен отвор се използват при установяване на **изпълнителски умения** – пеене, свирене, рисуване, моделиране, конструиране – при които се проследява тяхното изпълнение и анализира крайният резултат, който във всички случаи ще бъде уникален за всяко дете.

3. Продукти от дейността на децата

По време на цялостния престой на детето в детската градина, чрез активното му участие в различни видове дейности, то създава различни по характер продукти (фантастични разкази, игри, рисунки, приложения, конструктивни и хартиени модели, пластилинови фигури и форми, и др.). Част от тези произведения могат да се съхраняват в хартиен вариант – в Портфолиото на детето, други – да бъдат документирани чрез видео и снимки и поставени в портфолиото. Те имат изключителна стойност при проследяване на резултатите от образователния процес, документирайки развитието, креативността и успеваемостта на детето.

4. Социометрични методи

Всяка детска група има свой специфичен облик, който е повлиян от взаимоотношенията между децата вътре в групата и от подходите на детските учители. Социометрията описва и анализира социалните взаимоотношения и структура в групи с помощта на социограма или социоматрица.

Форми за проследяване на постиженията

Портфолио

В хода на предучилищното образование постиженията на детето се отразяват в детско портфолио, което е своеобразен запис на детското развитие от първа възрастова група и продължава до края на подготвителна група. Портфолиото онагледява етапите през които преминава детето, прави ги “видими” и помага на детския учител да направи съответни изводи и препоръки относно по-нататъшното личностно развитие на детето, и по този начин може да подпомогне и родителя. За разлика от другите методи за оценяване, които дават информация за моментното състояние, портфолиото отразява развитието на детето, като процес. За да се постигне този ефект, материалите включени в портфолиото трябва да бъдат събирани по време на целия престой на детето в детската градина.

Според носителят на информация портфолиото може да бъде: хартиено или електронно портфолио.

Цел: Хронологично и автентично проследяване на резултатите от социализацията, възпитанието и обучението на детето в детската градина.

Основни **характеристики** на детското портфолио:

- ✓ Да се анализират, обобщят и систематизират резултатите от дейностите на детето.
- ✓ Да се оценят обективно детските постижения.
- ✓ Да се уважи и стимулира неповторимостта у всяко дете.
- ✓ Да се планира по-нататъшната програма за личностното развитие на детето.

При създаване на портфолиото учителят съблюдава следните **принципи**:

- ✚ Личностен и индивидуален подход
- ✚ Автентичност
- ✚ Хронологичност
- ✚ Активност
- ✚ Интерактивност и комуникация
- ✚ Прозрачност
- ✚ Креативност и успеваемост

Изискванията към учителя при събиране и създаване на детското портфолио:

- Да прояви обективност при събиране и рецензиране на материалите в портфолиото. Да включва всичко, което смята, че е полезно и необходимо за детето, за да уважи неговата личност, достойнство.
- Да открива промяната и динамиката в развитието на детето чрез получените резултати.
- Да открива потенциала на детето.
- Да разпознава затрудненията на детето.
- Да насърчава детето и родителите в процеса на промяна на детското развитие.

В портфолиото се включва всичко, което показва хронологично уникалността и индивидуалността в развитието на детето; резултати от постиженията по седемте образователни направления: български език и литература, математика, околна среда, изобразително изкуство, музика, конструиране и технологии и физическа култура.

Портфолиото е набор от подбрани и подредени материали, снимки (на предмети, продукти от различните дейности – моделиране, конструиране, игри и т.н.); резултати от дидактични задачи; участие в тържества (снимки и дискове); протоколи от наблюдение; чек листове, които отразяват постигнатите конкретни резултати в развитието и обучението. В детското портфолио се поставят грамоти и отличия, получени от участия в състезания и конкурси. В края на предучилищното образование портфолиото се предава на родителите. С оглед индивидуалните особености в развитието и постижения на детето в предучилищна възраст, които са отразени в неговото портфолио – е желателно родителят да запознае началния учител с портфолиото на детето си. По този начин се осигурява приемственост и продължаващо взаимодействие между родителите и новата образователна институция – училището. А по отношение на детето – да се намали тревожността и стреса при предстоящата му адаптация в новата училищна среда.

Съдържанието на портфолиото на детето в детска градина №181”Радост”включва:

1. Данни за институцията.
2. Лични данни за детето.
- 3.Общи данни за обучението – период на обучение в ДГ (*приемане/преместване/ напускане/ завършване*), организация на обучението и др.
4. Информация за постиженията и резултатите от предучилищното образование
- 5.Материали от продуктивната дейност на детето и други материали по преценка на учителите и утвърждаващи успехите на детето.
6. Снимков материал.
7. Грамоти, награди и др.

Образователни направления	Форми ,методи и подходи за проследяване постиженията на децата					
	начало на учебната година 15.09-30.09.			край на учебната година 15.05-31.05.		
	форма	метод	подход	форма	метод	подход
Български език и литература	ПС	Наблюдение Познавателна задача Продукти от дейността на децата Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен	ПС	Наблюдение Познавателна задача Продукти от дейността на децата Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен
Математика.	ПС	Наблюдение Познавателна задача Продукти от дейността на децата Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен	ПС	Наблюдение Познавателна задача Продукти от дейността на децата Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен

Околен свят	ПС	Наблюдение Познавателна задача Продукти от дейността на децата Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен	ПС	Наблюдение Познавателна задача Продукти от дейността на децата Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен
Изобразително изкуство.	ПС	Наблюдение Познавателна задача Продукти от дейността на децата Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен	ПС	Наблюдение Познавателна задача Продукти от дейността на децата Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен
Музика	ПС	Наблюдение Познавателна задача Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен	ПС	Наблюдение Познавателна задача Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен
Конструиране и технологии	ПС	Наблюдение Познавателна задача Продукти от дейността на децата Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен	ПС	Наблюдение Познавателна задача Продукти от дейността на децата Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен
Физическа култура	ПС	Наблюдение Познавателна задача Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен	ПС	Наблюдение Познавателна задача Социометрични методи	Индивидуален Личностен Интегрален Конструктивен

Установяване на готовност на детето за училище.

Готовността на детето за училище да се отчита по пет показателя: **физическо, познавателно, езиково, социално и емоционално развитие на детето.** За всеки показател се приписват **критерии**, за да може да бъде отчетен. Отчитането на показателите за установяване на училищна готовност се извършва чрез двете форми – портфолио и протоколи за наблюдение. **Установяването на училищна готовност се извършва 14-дневен срок преди края на учебното време.** Резултатите се вписват в удостоверение ,издадено от детската градина.

Критерии	Показатели	Форма за отчитане
Физическо развитие	Очакваните резултати по образователно направление Физическа култура. Подвижни игри. Детски спорт.	Медицински картон Портфолио. Индивидуален протокол
Познавателно развитие	Очакваните резултати по образователни направления: Математика; Околен свят; конструиране и технологии.	Портфолио Индивидуален протокол
Езиково развитие	Очакваните резултати по образователно направление по Български език и литература. Игри. Самостоятелна дейност на детето.	Портфолио Индивидуален протокол
Социално развитие	Очакваните резултати по образователни направления: математика, околен свят, конструиране и технологии. Игри. Самостоятелна дейност на детето.	Портфолио Индивидуален протокол
Емоционално развитие	Очакваните резултати по образователни направления: музика, изобразително изкуство, околен свят.Игри.Самостоятелна дейност на детето.	Портфолио Индивидуален протокол

VII . Механизъм на взаимодействие между участниците в предучилищното образование

Съгласно чл. 2, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование участниците в образователния процес са децата, учителите, директорът и другите педагогически специалисти, както и родителите. Сътрудничеството и взаимодействието между тях създават условия за постигане на целите на предучилищното образование, както и за формиране на положително отношение към детската градина и мотивация за учене. Участниците в образователния процес и институциите си партнират с общините и с други заинтересовани страни.

Взаимовръзката между теория и практика е основополагаща за педагогическите нововъведения в образователната и семейната среда. Динамичното и бързо променящо се ежедневие поставя сериозни задачи за решаване пред съвременното семейство и детската градина. На дневен ред се очертава и тенденцията за още по-засилено присъствие на родители, граждани и специалисти експерти от неправителствени организации в предучилищното образование. Педагогът, който се явява и активен участник и съавтор на образователната промяна, следва да въвежда нови образователни технологии като работа и форма на сътрудничество със семейството. Такава дейност е значима и за децата, защото тяхното познавателно, емоционално и социално поведение и отношение се формират по естествено достъпен и хармоничен път. Дейността е значима и за семействата, защото обогатява педагогическата им култура и очертава тенденции за позитивна и положителна промяна на семейната среда. За да може всички действия и отношения в детската градина да бъдат в полза на детето и да не противоречат на ценностната му система, изградена в семейството, е необходима действена и постоянна връзка между семейството и детската градина. Това предполага съвместни координирани действия на двете институции. Предвид съвременните условия, когато и двамата родители са ангажирани (работят или учат), възпитанието на техните деца се възлага все по-често на детските градини. Така на практика се получава двустранно въздействие и взаимодействие с детето – от семейството и от детската градина.

Педагогическото взаимодействие е процес, който е насочен и към осигуряване на динамичен преход в общуването между педагози, деца и родителска общност. Днес актуален е въпросът за взаимодействието -педагогически компетентно сътрудничество-между детска градина и семейство, защото пред тези две възпитателни институции стои една обща цел – формирането на личността на детето. За да остане детската градина естествена среда, обуславяща развитието на духовните потребности и интереси на детето, е необходимо утвърждаване на тенденция за тясно сътрудничество между семейството и детската градина. Отношенията между родители и учители трябва да се изгражда на основата на: разбирателство; единомислие; непрекъснато общуване и взаимодействие в името на детето.

Целенасочената съвместна дейност между детската градина и семейството трябва да осигурява единен подход в разкриването на обкръжаващия детето свят и да разменя постоянна взаимна информация за цялостното развитие на детето, за неговите интереси, потребности и поведение. Родителите са първите възпитатели на децата и от тях зависи много тяхното по-нататъшно развитие.

Форми на взаимодействие между детската градина и семейството

Има много начини за общуване със семейството и за осигуряване на неговото по-активно участие във възпитанието на детето. Съществуват разнообразни форми, средства, подходи, стратегии, които отговарят на потребностите на различните семейства. Ето някои от тях:

- **Преки контакти(разговори)**, или това е времето, когато родителите водят или вземат детето от градината. Във връзка с тяхната цел, разговорите могат да бъдат:
  - Първоначален и опознавателен разговор – с цел запознаване на детския учител с родителя и детето.
  - Информативни разговори – с цел запознаване на родителя с резултатите от предучилищното образование.
  - Рутинни разговори с цел информиране на родителя за промените в детското развитие и поведение, както и за придобитите или в процес на придобиване на умения по отделните образователни направления.
- **Съобщения** (устни- телефонно обаждане, скайп разговор; и писмени - email, sms по мобилен телефон, лично съобщение във фейсбук) – размяната на съобщения е резултатно средство за осигуряване на непрекъснато общуване.
- **Родителски табла за съобщения** са друг начин за размяна на информация.Предоставя се информация, относно промени в седмичното разписание; правилата в групата; предстоящи празници, важни събития и новини от живота на детската градина; материали във връзка с детското развитие; продукти от дейността на децата (рисунки, работни листове, снимки).
- **Консултации** – те са с продължителност 30 – 40 мин.,в удобно за родителите време.Те могат да бъдат по инициатива на учителя(споделят се наблюдавани затруднения, които изискват намесата на външен експерт специалист и се подсказват варианти за вземането на решение, което засяга бъдещо развитие на детето) или по инициатива на родителя(когато родителят среща затруднения при отглеждането, възпитанието или оказване на помощ в процеса на обучение. В тези случаи родителя се насочва към специалист или към работещи стратегии).
- **Родителските срещи** са утвърдена групова форма за общуване. В началото на учебната година се организира родителска среща, на която се представя обосновката и плановете за работа през учебната година. Координират се

оачкванията на родителите и на педагогическия екип. Родителските срещи през учебната година могат да се планират, според потребностите и желанията на родителите - във връзка възрастовите особености на детското развитие и съответни поведенчески реакции да децата в групата, адаптация на детето в детската група, и др.

- **Открити моменти** от живота на детето в детската градина - открити педагогически ситуации, празници, развлечения и съвместни дейности, „отворени врати“ за родителите във всеки удобен за тях момент от режима. Включването на родителите в живота на детето в групата е друга изключително важна форма на сътрудничество между детската градина и семейството. Необходимо е на родителите да им се предостави възможност да участват при подготовката и реализацията на различни инициативи, според техните индивидуални нагласи, способности (организаторски, изпълнителски, музикални, кулинарни, естетически и др.) и възможности (дарения, доброволчески труд), защото всеки родител е ценен с неговата личност и професионална реализация.
- **Практикуми** – интерактивна форма не само за даване на информация, но и за практически занимания с родителите. Особено полезни за младите родители, които нямат достатъчно умения и практически опит за взаимодействие с детето си.
- **Групи за подкрепа на родители** – съвременна форма за групова подкрепа- в групата родителят получава формална подкрепа от останалите родители, по въпроси които не може самостоятелно да реши и търси допълнителна емоционална подкрепа и информация. Чрез групата родителят има възможност да преживява чувството на увереност, защитеност и равнопоставеност (група на родителите, които имат еднакви проблеми относно детското развитие; еднакви вярвания и модели на възпитание и т.н.)
- **Тренинг с родители**-интерактивна форма на комуникация, върху основата на диалогичното общуване между лектора (учителя) и участващите в тренинга (родителите). Опитът показва, че лекционната форма в нейния монологичен вариант може да повиши информираността на родителите по различни въпроси, но не предизвиква достатъчно мощен заряд, който да инициира, стимулира и регулира краткосрочна интензивна личностна промяна, така както се постига чрез тренинга. Родителите – участници в тренинга, могат да осъзнаят, да „разчупят“ традиционните си убеждения и вярвания за домашното възпитание и взаимоотношенията между родители-деца, между хората; да овладеят нови социални умения, да променят ценностната си ориентация и да се обогатят с нови психолого-педагогически знания.

При наличие на ефективно взаимодействие на родители и педагози ще има ползотворно влияние и те взаимно ще се допълват в изпълнение на своите социални роли и функции, което носи много положителни моменти.

За детето:

- облекчава се адаптацията при прехода от домашна обстановка към условията в детската градина;

- засилва се чувството за сигурност и за емоционален комфорт;
- стимулират се активността и индивидуалната изява;
- компенсират се дефицитът от общуване с работещи родители;
- обогатява се социалният опит;
  - чувства подкрепата и съпричастността на родителя към това, което е важно за него;

За родителите:

- виждат детето си в различна от ежедневието ситуация;
- разбират по-добре своите деца, общуват и сравняват ги с връстниците им;
- овладяват конкретни способности за общуване с децата в разнообразни дейности;
  - приемат от нова позиция работата на педагога, нараства доверието към него;
- опознават съдържанието на педагогическия процес и ежедневието в детската градина;
- повишават своята педагогическа компетентност и я пренасят въкъщи;
- разчупват закостенели стереотипи за семейното възпитание;
- обменят информация не само с педагога, но и помежду си;
- добиват по-голямо самочувствие като особено важни възпитатели на своите деца;
- укрепват родителската общност като важна институция...

За педагога:

- за успешното постигане на целта на социализация, възпитание и образование на детето, чрез подкрепата получена от родителите.
- използва идеите, знанията и професионалния опит на родителите за обогатяване на живота в групата;
- стимулиран е в търсенето и прилагането на различни стратегии (формални и неформални) за общуване с родители и с техните деца;
- разбира по-добре децата, опознавайки близките им;
- осъществява взаимен обмен на информация с родителите за индивидуалните особености на всяко дете;
- използва непосредствената помощ на родителите в педагогическия процес;
- разчита на съдействието на родителите при възникнали инциденти, проблеми

Други форми за комуникация детски учител – родител

Във връзка с периодично предоставяне на информация, относно промени в учебната програма; правилата в групата; предстоящи празници, важни събития в детската градина; статии или материали във връзка с детското развитие; новини от живота в детската градина; продукти от дейността на децата (рисунки, работни листове, снимки) и др., могат да се използват следните форми:

- ✓ Сайт на детската градина
- ✓ Информационни табла за родителя
- ✓ Фейсбук на групата

Информация относно многообразието и качеството на учителската дейност, резултатността в детската градина извън нея (участието на децата в различни конкурси и състезания) може да има прозрачност и публичност чрез:

- ✓ Електронно портфолио на детската градина
- ✓ Портфолио на учителите в групата

Обществен съвет

Общественият съвет към детската градина се създава по силата на чл. 264 на ЗПУО с цел създаване на условия за активни и демократично функциониращи общности. Общественият съвет е орган за подпомагане на развитието на детската градина и за граждански контрол на управлението им. Състои се от нечетен брой членове и включва един представител на финансиращия орган и най-малко трима представители на родителите на деца от съответната институция. Представителите на родителите се излъчват от събрание на родителите, свикано от директора на детската градина. На събранието се определя броят на представителите на родителите и се избират и резервни членове на обществения съвет. Председателят на обществения съвет се избира от членовете му. Членовете на обществения съвет се определят за срок не по-дълъг от три години.

Общественият съвет в детската градина:

- одобрява стратегията за развитие на детската градина и приема ежегодния отчет на директора за изпълнението ѝ;
- участва в работата на педагогическия съвет при обсъждането на програмите по чл. 263, ал. 1, т. 8 и 9 от ЗПУО;
- предлага политики и мерки за подобряване качеството на образователния процес въз основа на резултатите от самооценката на институцията, външното оценяване - за училищата, и инспектирането на детската градина;
- дава становище за разпределението на бюджета по дейности и размера на капиталовите разходи;
- съгласува предложението на директора за разпределение на средствата от установеното към края на предходната година превишение на постъпленията над плащанията по бюджета на детската градина;

- участва с представители в комисиите за атестиране на директорите при условията и по реда на държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти;
- съгласува избора от учителите в училището по чл. 164, ал. 2 на учебниците и учебните комплекти;
- сигнализира компетентните органи, когато при осъществяване на дейността си констатира нарушения на нормативните актове;

При неодобрение от обществения съвет на актовете по ал. 1, т. 1 и 6 те се връщат с мотиви за повторно разглеждане от педагогическия съвет. При повторното им разглеждане педагогическият съвет се произнася по мотивите и взема окончателно решение.

Родителски активи

Родителите избират на родителска среща родителски активи на групите, които са посредник между родителската общност и детската градина за гарантиране на ефективен възпитателно-образователен процес. Родителските активи работят съвместно за изграждане на ефективно сътрудничество и партньорство с детското заведение и целят да осигурят добра комуникация между родители и учители, а също и да се даде възможност за доброволни дейности, свързани с развитието на градинската общност.

Сътрудничество между детската градина и други педагогически специалисти и институциите, подпомагащи дейностите на детската градина.

191 ОУ "Отец Паисий", Читалище "Пробуда-1926", Район Панчарево, СО, РУО, МОН, ДИУУ, Дирекция „Социално подпомагане”, Отдел „Закрила на детето” и др.

Педагозите и родителите трябва да работят заедно, да развиват и обогатяват сътрудничеството помежду си, като общуването, уважението и приемането на различията да стават на основата на добрите взаимоотношения. Детската градина е институцията, която дава пространство за реализиране на така желаното и необходимо сътрудничество между педагози, родители и общественост „в името и за детето“. Затова нашите усилия са насочени към търсене и намиране на оптимални възможности за диалог с родителите и обществеността.